

Hatem Türk, (2014), *Hasan Hüseyin Korkmazgil Başkaldıran Dizeler*, Sivas: Asitan Kitap.

Mehmet ÖZDEMİR*

Bir yazarın ya da sanatçının bütün eserlerine ulaşma imkansızlığı her zaman okuyucu açısından bir olumsuzluk teşkil etmektedir. Bundan dolayıdır ki bir yazarın ya da sanatçının hayatını sanatını ve eserlerini bütüncül bir yaklaşımla ele alan çalışmaların hazırlanması okuyucu için son derece önemlidir. Sözü edilen bu çalışmalar bazen çok bilinen bazen de yeterince bilinmeyen yazarları/ sanatçıları ve onların eserlerini konu edinerek bu yazarları ve eserleri ilgi odağı haline getirmektedir. Türk edebiyatı tarihçiliği açısından düşünüldüğünde de yapılan çalışmalar son derece önemlidir.

Bu yazımızda Giresun Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi Dr. Hatem Türk'ün Asitan Kitap basımıyla okuyucuyla buluşan "*Hasan Hüseyin Korkmazgil Başkaldıran Dizeler*" isimli kitabının eleştirel tanıtımı yapılmaktadır. Ayrıca çalışmada bu eserin Türk edebiyatı tarihçiliği açısından önemi ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Dr. Hatem Türk tarafından kaleme alınan bu eser, 2010 yılında Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne "*Hasan Hüseyin Korkmazgil'in Hayatı, Edebi Kişiliği ve Eserleri Üzerine Bir Araştırma*"

* Hacettepe Üniversitesi Türk Halkbilimi Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi.

başlığı altında *doktora tezi* olarak sunulmuştur. Çalışmanın hacmi gereği yazarın nesirlerinin incelendiği bölüm çıkarılarak eser kitap haline getirilmiştir. “*Başkaldıran Dizeler*” girişle birlikte dört bölümden oluşan, dipnot yöntemiyle hazırlanmış 510 sayfalık oldukça hacimli bir çalışmadır. Dr. Hatem Türk tarafından hazırlanan bu çalışmanın en önemli özelliği sol edebiyatın güçlü kalemi Hasan Hüseyin Korkmazgil’in akademik bağlamda derinlemesine incelendiği ilk eser olmasıdır. Şüphesiz daha öncede çeşitli çalışmalarla ele alınan Hasan Hüseyin ve eserleri, akademik bağlamda ilk kez incelenmiştir. Yazarın Hasan Hüseyin incelemeleri doktora tezi ve yayınlanan kitabıyla da sınırlı değildir. Dr. Hatem Türk, yazdığı makalelerde “*Başkaldıran Dizeler ve Hasan Hüseyin*”, Kum Edebiyat Dergisi, Yıl: 10, Sayı: 62 (05. 06. 2011), s. 8 – 14; katıldığı sempozyumlarda “*Hasan Hüseyin Korkmazgil’in Şiirlerinde Gürün*”, Uluslararası Gürün Sempozyumu 24-25 Eylül 2011 (Gürün); panellerde 1. “*Hasan Hüseyin Korkmazgil ve Şiirlerinde Sivas - Gürün*”, Kültür ve Turizm Alanında Gürün’ün Potansiyeli, Gürün 11. Kültür ve Sanat Festivali, 31 Temmuz 2010 Belediye Kültür Merkezi – Gürün. 2. “*Ölümünün 27. Yılında Hasan Hüseyin Korkmazgil Aramızda*” 26 Şubat 2010, Konak Belediyesi – Alsancak Kültür Merkezi – İzmir; söyleşilerde “*Hasan Hüseyin ve İşçi Sınıfının Şiire Yansıyan Direnişi*” 20 Şubat 2010, Nazım Hikmet Kültür Merkezi-Ankara. Hasan Hüseyin’in gur sesini yükseltmiştir. Yazar Dr. Hatem Türk, “*Başkaldıran Dizeler*”in amacını şu sözlerle ifade etmiştir: “*Bu çalışma, Türkçe sevdalısı bir ozanın ekmek, şiir ve yazı işçisinin yaşamına ve eserlerine daha fazla ilgi uyandırabilmek amacıyla hazırlanmıştır*” (2014: 2).

Başkaldıran Dizeler, “*Toplumcu Gerçekçilik*” olgusunun ele alındığı giriş bölümüyle başlamaktadır. Yazar bu bölümde Korkmazgil’in yazılarının hammaddesini oluşturan sosyal/siyasal konulara değinmektedir. Eserin birinci bölümü *Hasan Hüseyin’in Hayatı, Ailesi, Çevresi ve Özellikleri* ana başlığı etrafında şekillenmiştir. Yazar, ilk olarak Korkmazgil’in “*Özel Hayatı*”na değinerek onu babası “*Şükri*” annesi “*Gülşan*” ve eşi “*Azime*” Korkmazgil çevresinde incelediği aile hayatıyla, dost çevresiyle, kişisel özellikleriyle, memleketiyle, memuriyetiyle, gezileriyle, adına düzenlenen “*Yazko Somut Yardım Kampanyası Olayı*”yla, hastalığı ve ölümüyle bir bütün olarak ele alarak yazarı daha yakından tanıma fırsatı sunmaktadır. Eserde Korkmazgil’in ikinci olarak “*gazeteciliği, yazarlığı, kitaplarını yayınlaması, mizah yazarlığı, aldığı ödülleri, katıldığı tartışmalar ve hakkında yapılan eleştiriler*” ve onun adına düzenlenen “*Hasan Hüseyin Şiir Yarışması*”yla “*Basın ve Yayın Hayatı*” değerlendirilmiştir. Birinci bölümün üçüncü altbaşlığı ise “*sivil toplum kuruluşlarına katkısı, siyaset anlayışı, toplumsuluğu, mahkûmiyetleri*” başlıklarından oluşan “*Siyasi Hayatı*”nı ele alınmaktadır. Görüldüğü gibi her bir başlık çeşitli altbaşlıklar halinde derinlemesine incelenmiştir.

Başkaldıran Dizeler’in ikinci bölümü Korkmazgil’in eserlerinden olan “*Şiir Kitapları*”nı ve bu kitapların yazılma süreçlerini ele aldığı 135 ila 169 sayfaları arasında kapsayan 34 sayfada müteşekkildir. Korkmazgil’in yazılan ilk şiir kitabının

“Hiroşima” olması gerektiğini belirten Türk, “*Ne yazık ki ‘Hiroşima’, Düşün Yayınevinde çıkan yangında gitti*” (Türk, 2014: 135) diyerek bu kitabın yok oluşunu belirtir. Ancak böylesine olumsuzlukların yanında Hiroşima kitabının yedeği olmamasına karşın işin teselli edici yanı bu kitapta yer alan şiirlerin çeşitli süreli yayınlarda yayınlanmış olmasıdır. Şairin ilk şiiri olarak değerlendirilen “*Ağustos Şiiri*” 1959 Şubatında Dost’ta yayınlanmıştır (Türk, 2014: 135). Çalışmada Kormazgil’in ilk kitabı “*Kavel*” olmak üzere “*Temmuz Bildirisi, Kızılmak, Kızılkuğu Şiirin Uyanışı, Ağlasun Ayşafağı, Oğlak, Acıyı Bal Eyledik, Kelepečemin Karasında Bir Ak Güvercin, Koçero Vatan Şairi, Haziranda Ölmek Zor, Filizkıran Fırtınası, Acılara Tutunmak, Işıklarla Oynamayın, Kandan Kına Yapılmaz, Tohumlar Tuz İçinde*”den oluşan on beş tane şiir kitabı hakkında derinlemesine analizler sunulmaktadır.

Eserin en kapsamlı bölümü olan üçüncü bölümdür. Bu bölümde şairin şiirleri işlenmiştir. Şiirlerin kaleme alınış süreci, yayımlanma süreci kapsamında dönemin güçlü sesleriyle olan yazışmalar vb. incelenerek Hasan Hüseyin’in şiirleri ve şiir anlayışı ortaya konulmuştur. Hasan Hüseyin’e göre “*Her gerçek şairin bir şiiri vardır; şair, yaşamı boyunca boğuşup durur bu şiirle; ondan koparabildiğini, parçalar halinde atar ortaya. Gerçek şair, radyum gibi, uranyum gibi şiiryumdur...*” (Türk, 2014: 187). Korkmazgil’in şiirleri içerik olarak “*Anadolu, Toplumcu, Sivas-Gürün, Potre, Yurt Dışı İzlenimli Şiirler, Bireysel, Hapishane, Tabiat ve Hayvanları Konu Alanlar, Aşk, Kadın, Azime Korkmazgil, Hiciv, Poetik, Çocuk, Küçük Hassasiyetler*” başlıkları altında incelenmiştir. (Türk, 2014: 450). Bu çalışma şiir severleri, dönemin zorluklarını yaşayan ama yazma gayretinden vazgeçmeyen şairin yaşamına doğru hüznü ama mağrur bir yolculuğa çıkarmaktadır.

Bu çalışmada belirtilmesi gereken bir başka husus da Hasan Hüseyin ve Bedrettin Cömert ilişkisidir. Bugün Korkmazgil’in Türk edebiyatına miras olarak bıraktığı onca eserin ilk okuyucusu ve eleştirmeni Bedrettin Cömert’tir. Cömert’in bir saldırı sonucu öldürülmesine çok üzülen Korkmazgil, bu konuda şunları söylemiştir: “*İnsanoğlunun dramı şurada: Ben sanırdım ki daha doğrusu düşünürdüm ki, benim yazılarımı, notlarımı, mektuplarımı, Bedrettin Cömert kitaplar hâline getirmek zorunda kalacak. Bu görevin bana düşmesi ne acı*” (Türk, 2014: 198-199). Bedretti Cömert’in genç yaşta ölümü Hasan Hüseyin’i derinden sarsmıştır. Yazarın bundan sonraki hayatında ve şiirlerinde Bedrettin Cömert özlemi gün yüzüne çıkmaktadır. Bu yönüyle Başkaldıran Dizeler’in aynı zamanda bir Bedrettin Cömert kitabı olduğunu söylemek yanlış bir tespit olmayacaktır.

Bir çalışmanın güvenilirliği ve geçerliği, hazırlık planı ve incelenen eserlerin/belgelerin sayısı ve niteliğiyle doğru orantılıdır. Bu bağlamda okuyucuya zengin bir kaynakça sunan “*Başkaldıran Dizeler*” aynı zamanda Korkmazgil’in kendi kitaplarının ve süreli yayınlarda yer alan yazılarının da bibliyografik bir dökümünü vermektedir. Bilindiği gibi Korkmazgil üretken bir şair ve yazardır.

Araştırmacı açısından en önemli zorluk böylesine üretken bir yazarın bütün üretimlerini eksiksiz bir şekilde tespit etmek ve bir tasnifini yapmaktır. Araştırmacı bununla da yetinmeyerek çalışmasını daha anlamlı daha güvenilir kılmak adına ekler bölümüne eklediği yazarın diplomalarını, Aziz Nesin’le karşılıklı yazışmalarını içeren konferansa davet metinlerini, 1978 yılında dönemin Kültür Bakanı Ahmet Taner Kışlalı tarafından yazarın Sendika Onur Kurulu seçilişinin tebrik edildiği bir tebrik yazısını, Ankara Gazeteciler Derneği tarafından 1979 yılında Yılın Gazetecisi olarak seçilişini gösteren bir başka tebrik belgesini eklemiştir. Çalışmasının ekler bölümünde yer verdiği diğer belge ve fotoğraflarla Dr. Hatem Türk’ün okuyucularını ve bu konuda yeni araştırmalar yapmak isteyen araştırmacıları Hasan Hüseyin zamanına doğru güvenilir bir yolculuğa çıkarmak istediğini söylemek yanlış olmayacaktır. Kitap bu yönüyle Korkmazgil konusunda yeni araştırmalar yapmak isteyenleri hem teşvik edici hem de işlemleri kolaylaştırıcı bir eser olma özelliğiyle edebiyat tarihçiliği açısından da son derece önemli bir fonksiyon üstlenmektedir. Başkaldıran Dizeler son sayfalarında yer verilen “*Dizin*” eşiliğinde çalışmayı kullanacak olanlara önemli kolaylıklar sunmaktadır.

Hasan Hüseyin Korkmazgil şiir anlayışını tanımlarken: “*Şiir, bende, dağın ardından gelen bir silâh sesidir. Silâhın cinsini ve patlamanın amacını saptamak, sesi duymanı ilgilendirir.*” (Türk, 2014: 187) demiştir. Değerli araştırmacı Sayın Dr. Hatem Türk, bu sese kayıtsız kalmayan bu değerli çalışmasından ötürü tebrik edilmelidir. Sayın Türk’e her çalışmanın bir öncekini aşması gerektiğini ve daha kıymetli çalışmalarını görmek istediğimizi hatırlatırız. Çünkü bilim dünyasına hizmetin tek yolu budur...